

© М.М. ВОЛОБУЄВ, О.В. КОСЕНКО, М.Т. ЧЕМОДУРОВ, В.М. ФИЛИПЕНКО, З.Е. АЛИБАЄВА,
В.П. МІХАЛЬЧЕВСЬКИЙ

Кримський державний медичний університет ім. С.І. Георгієвського

Порівняльна оцінка новокаїнових блокад як альтернативи операції Малле-Гі в лікуванні холестатичного гепатиту

M.M. VOLOBUEV, O.V. KOSENKO, M.T. CHEMODUROV, V.M. FYLYPENKO, Z.E. ALIBAYEVA, V.P. MIKHALCHEVSKY

Crimean State Medical University by S.I. Heorhiyevsky

COMPARATIVE ESTIMATION OF NOVOCCAINE BLOCKADES AS AN ALTERNATIVE TO OPERATION MALLET-GUY IN TREATMENT OF CHOLESTATIC HEPATITIS

Як свідчить багаторічний клінічний досвід, перебіг гострого паренхіматозного гепатиту нерідко набуває торпідного характеру із трансформацією його в хронічний холестатичний. Патогенез цього явища залишається не до кінця з'ясованим. Однак безперечно встановлений факт розвитку виражених запально-дегенеративних змін у нервовому апараті печінки, можливо, вторинних розладів органного кровотоку на рівні мікроциркуляції. При цьому в ланцюзі патогенетичних механізмів захворювання формується своєрідне порочне коло: неврит печінкового сплетення → порушення органної гемодинаміки → морфофункціональні розлади в печінці → поглиблення нервово-циркуляторних змін та, як їх наслідок, патологічний процес стає резистентним до ординарної гепатотропної терапії.

Тому, базуючись на нервово-трофічних концепціях Р. Леріша, Малле-Гі у 1947 році запропонував і виконав серію оперативних втручань із десимпатизації загальної печінкової артерії, які, знімаючи судинно-сфінктерний спазм, поліпшують черезпечінковий кровотік і нормалізують перебіг інтрацелюлярних біохімічних процесів із відновленням морфологічних структур і функцій печінки.

Як показали наступні клініко-фізіологічні спостереження й результати експериментальних досліджень, операція Малле-Гі виявилася ефективною в 70-80 % оперованих.

У нашій клініці з 1976 до 1982 року операція Малле-Гі була виконана 43 хворим. Одуjuanня з нормалізацією біохімічних констант крові спостерігали у 34 (79 %) пацієнтів, у 6 (14 %) хворих показники виявилися в ранньому післяопераційному періоді недостатньо ефективними, але хворі з точно

встановленим діагнозом у минулому передані для подальшого лікування в інфекційну клініку, де після операції померли 3 (7 %): один від холемічної кровотечі в черевну порожнину та двоє – від прогресуючої печінково-ниркової декомпенсації. Всі пацієнти були доставлені до нас у вкрай тяжкому стані й оперовані без обґрунтованих перспектив на щасливий кінець.

В оперативно-технічному відношенні операція Малле-Гі є дуже складним втручанням, що вимагає тонкого препарування нервово-судинних утворів у підпечінковому заглибленні. При вираженому в таких випадках лімфаденіті й періартеріальному фіброзі втручання стає досить тривалим і небезпечним. Тому з метою полегшення й зменшення його тривалості, як альтернатива операції Малле-Гі, в 1981 році нами була запропонована й впроваджена в практику методика періартеріальної спиртно-новокаїнової блокади (ПСНБ) загальної печінкової артерії (Рацпропозиція М.М. Волобуєва № 691 від 27.12.1981 р.). Її клініко-фізіологічною основою стала практика подібних аналогічних блокад при облітеруючому ендартеріїті.

Технічно втручання полягає в лапаротомії, верифікації діагнозу, у тому числі з використанням експрес-біопсії, й паравазальній інстиляції 10 мл суміші з 3 мл 95 % етанолу з 7 мл 0,5 % розчину новокаїну за допомогою ключко-вигнутої тонкої голки без препарування печінкової артерії. У більшості випадків процедура доповнювалася бужуванням і канюлюванням пупкової вени для продовженої інфузії гепатотропних лікарських засобів.

Першим приводом до застосування даного методу послужила гостра потреба в оперативному

втручанні у хворого із тримісячною жовтяницею й раніше перенесеною операцією із приводу флегмонозного калькульозного холециститу й імплантації електрокардіостимулятора при постгрипозному міокардиті з атріовентрикулярною блокадою.

З 1982 до 2007 року ПСНБ були виконані 56 хворим із добрим клінічним результатом у 80 % оперованих, із задовільним – в 14,3 %, незадовільним – в 4 % і з летальним результатом від прогресуючої печінкової недостатності в одного (1,7 %) пацієнта.

Слід зазначити, що останнім часом із розгортанням ендохірургічного відділення новокаїнові блокади круглої зв'язки печінки були проведені з використанням можливостей відеолапароскопії у 7 хворих із морфологічно доведеним агресивним холестатичним гепатитом.

Переконавшись в ефективності апробованої методики, ми почали пошук ще менш агресивної методики новокаїнових блокад, які давали б той же ефект, що й попередні, але не вимагали череворозтину. Щодо цього вважали за доцільне використання новокаїнової блокади круглої зв'язки печінки шляхом черезшкірної інстиляції розчину новокаїну в круглу зв'язку печінки.

Експериментально в умовах моргу нами було встановлено, що підфарбований водний розчин метиленового синього в кількості 100-150 мл інстильований під апоневроз у правій верхній точці Калька у більшості випадків попадає в круглу зв'язку печінки й досягає її воріт, що дозволило нам використати цей шлях з метою здійснення новокаїнових блокад у комплексному лікуванні холестатичного гепатиту в 126 хворих нашого відділення й клініці інфекційних хвороб.

Техніка маніпуляції: положення хворого на спині, після попередньо проведеної проби на переносимість новокаїну; внутрішньошкірна анестезія в точці передбачуваної пункції – на 2 см вище й праворуч пупка; зміна голки на довшу залежно від виразності підшкірної основи; подаючи розчин новокаїну, проколюється апоневроз в ділянці білої лінії й інстилюється 100-150 мл 0,5 % розчину, стежачи за реакцією пацієнта. Блокади в кількості від 3 до 6 проводили через 2 дні залежно від їх ефективності.

Позитивний результат відзначено у 67 % хворих, значного поліпшення не відбулося у 33 %. Нижчий показник отриманої клінічної ефективності останнього способу ми схильні пов'язати з індивідуальними особливостями анатомічної будови, розташуванням і проходженням круглої зв'язки печінки, які не завжди дозволяють досягти її воріт інстильованим розчином.

Із ускладнень даної методики в окремих хворих спостерігалася невелика інфільтрація в зоні пункції, що минула без лікування, і в 6 (4 %) пацієнтів під час виконання процедури констатовані короткочасні епізоди кардіалгії за типом стенокардитичних, які були купіровані нітрогліцерином.

Інших ускладнень і летальних наслідків в останній групі не було.

Висновок. Наш досвід застосування спирт-новокаїнових періартеріальних блокад загальної печінкової артерії й епігастральних черезшкірних новокаїнових блокад воріт печінки може розглядатися як альтернатива операції Малле-Гі в програмі лікування холестатичного гепатиту й бути рекомендованим до ширшого застосування в клінічній гепатології.

Отримано 29.12.08